

dvadeset

25 godina

osnutka studija kroatistike

Kroatistika unutar
slavističkoga, europskog
i svjetskog konteksta

Pula, 30. rujna - 2. listopada 2021.

Zbornik radova

2. Međunarodnoga znanstvenog skupa

Kroatistika unutar slavističkoga, europskog i svjetskog konteksta

(u povodu 25. godišnjice osnutka studija
hrvatskoga jezika i književnosti u Puli)

Uredili
Irena Mikulaco
i
Daniel Mikulaco

mh
maticahrvatska
Ogranak Matice hrvatske u Puli

Filozofski fakultet u Puli

ZBORNİK RADOVA

2. MEĐUNARODNOGA

ZNANSTVENOG SKUPA

***KROATISTIKA UNUTAR SLAVISTIČKOGA,
EUROPSKOG I SVJETSKOG KONTEKSTA***

**(U POVODU 25. GODIŠNJICE OSNUTKA STUDIJA
HRVATSKOGA JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI U PULI)
(30. RUJNA - 2. LISTOPADA 2021.)**

Uredili

Irena Mikulaco

i

Daniel Mikulaco

Pula, 2021.

**Zbornik radova 2. Međunarodnoga znanstvenog skupa
Kroatistika unutar slavističkoga, europskog i svjetskog konteksta
(u povodu 25. godišnjice osnutka studija hrvatskoga jezika i književnosti u Puli)
(30. rujna - 2. listopada 2021.)**

**Proceedings of the 2nd International Scientific Conference
"Croatics within the Slavistics, European and World Context"
(on the occasion of the 25th anniversary of the founding of the Department of Croatian
language and literature in Pula)**

Izdavač / Publisher

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli / Juraj Dobrila University of Pula
Zagrebačka 30, 52100 Pula
Ogranak Matice hrvatske u Puli / Matrix Croatica Pula
Kandlerova 42, 52100 Pula

Za izdavača / For Publisher

Marinko Škare, rektor
Daniel Mikulaco, predsjednik ogranka

Urednici / Editors

Irena Mikulaco, Daniel Mikulaco

Lektura i korektura / Language-editing and Proof-reading

Sandra Hadžihalilović, hrvatski
Irina Borisovna Fedotova, ruski
Robert Blagoni, talijanski
Krešimir Vunić, engleski

Grafičko oblikovanje naslovnice / Graphic cover design

Saša Stubičar, 2021

Prijelom / Layout

Robert Stanojević, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Klasifikacija / Classification

Sveučilišna knjižnica Pula

Tisak / Printed by

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Naklada / Circulation

100 primjeraka / copies

ISBN 978-953-8278-85-3

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice u Puli,
pod brojem 150820044.

CIP is available in the Digital Catalogue of the University Library in Pula,
number 150820044.

CIP запись доступна в электронном каталоге Университетской библиотеки в Пуле,
номер 150820044.

Sva prava su pridržana. Nijedan dio ovog zbornika ne smije se reproducirati ili prenositi u bilo kojem obliku ili na bilo koji način, bio on elektronički ili mehanički, uključujući fotokopiranje i snimanje na digitalne medije, kao i objavljivanje na Internetu, osim ako nema pisanih dozvola vlasnika autorskih prava. Radovi su citirani u autorskom izdanju. Urednici ne snose odgovornost za autorstvo i sadržaj.

SADRŽAJ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

Proslov	9
Вступительное слово редакторов	11
Jezikoslovna istraživanja / лингвистические исследования / Linguistic Studies	13
Lukas Gajarsky International Vocabulary in Russian-Slovak Homonymic and Paronymic Pairs	15
Jadranka Gvozdanić Dynamics of the Croatian language norm in the past and present	27
Lana Hudeček, Milica Mihaljević Jezični savjeti u Mrežniku i Jeni	43
Olga Iermachkova Language games on Covid-19 in contemporary Russian mass media	73
Irena Mikulaco Terminološka usustavljenost u hrvatskom i ruskom jeziku prava	83
Andrea Spišiaková Transformations of phraseological units in Russian daily newspapers <i>Kommersant</i>	97
Oksana Timko Ditko Povijest normiranja rusinskog jezika u Vojvodini i Hrvatskoj	107
Oleh V. Tyshchenko To the Conceptualization of marriage relations in the Slavic language and cultural space	121
Алюнина Юлия Матвеевна Англицизмы и их дериваты в русских и французских блогах о моде в аспекте семантической и прагматической адаптации	145
Бадестова Анастасия Валерьевна, Морозова Галина Викторовна Религиозный компонент славянской мифологии в курсе «Древние языки и культуры»	167
Барабаш Ольга Владимировна Термин «кредит» в различных типах дискурса: функции и семантика	179
Зензья Ирина Викторовна Соматические фразеологические единицы русского языка	191

Каверина Валерия Витальевна Нормализация орфографии прилагательных с суффиксом <i>-ск-</i> в периоды формирования и развития национального русского языка	203
Любецкая Екатерина Петровна Влияние русского языка на становление белорусского научного языка в начале XX в.	221
Некипелова Ирина Михайловна Возникновение условий, приводящих к неустойчивости процесса интериоризации языковых единиц, связанных отношениями прямого лексического соответствия	233
Радченко Марина Васильевна Игровое словообразование в российских и хорватских СМИ	245
Рацибурская Лариса Викторовна Экспрессивно-оценочный потенциал неограниченных нестандартной структуры в российских СМИ	255
Сивова Татьяна Викторовна Дендроним <i>осина</i> в цветовой концептосфере дендронимического пространства художественного текста (на материале НКРЯ и прозы К. Г. Паустовского)	263
Književnopovijesna i književnoteorijska istraživanja / Литературоведческие исследования / Literary Studies	279
Dubravka Bogutovac Je li Wilimowski sinegdoha?	281
Ivana Čagalj Sloga i pobuna u književnim i političkim djelima petorice svećenika intelektualaca s imotsko-hercegovačkog pograničja	295
Josef Dohnal V. Bryusov's Short Story "Sisters" in the Context of his Short Stories about Women	315
Marianna Figedyová Theater as a form of communication in a Slavic context. Anna Karenina on the boards of the Slovak National Theater	327
Yana Goncharova "Frutto dell' illegittimo amore": Italia nella vita e nelle opere di Michail Osorgin	337
Andrea Grominová Neo-baroque as an artistic method?	347
Svetlana Kalezić Radonjić Novo čitanje <i>Jaše Dalmatina</i> Ivane Brlić Mažuranić	359

Daniel Mikulaco Hrvatska fantastična novela	375
Гончарова Яна Александровна Мотивно-образная система рассказа А.В. Иличевского «Облако» сквозь призму венецианского символического кода	407
Романова Галина Ивановна Всемирная история в художественном мире романов Ф.М. Достоевского	423
Стрельникова Наталия Данииловна К разговору об эпидемии, чуме, гигиене в современной русской литературе	435
Prijevod i međukulturalna komunikacija / Перевод и межкультурная коммуникация / Translation and Intercultural Communication	449
Божич Рафаэла Переводческая работа Фикрета Цацана (на материале перевода стихотворения Жираф Николая Гумилева)	451
Короткова Ольга Николаевна Комплимент в свете кросс-культурной коммуникации	465
Легких Виктория Игоревна Преподавание русской культуры и литературы в многоязычной среде на примере курса «Музыка и слово» в Венском университете	475
Мартынова Маргарита Александровна, Николенко Елена Юрьевна Учебный перевод как объект методического исследования (обзор применения и современные проблемы использования)	487
Миленич Жарко Рецепция первых переводов повести „Пикник на обочине“ братьев Стругацких	501
Разумовская Вероника Адольфовна Русский художественный текст: от произведения национальной литературы до «сильного» текста мировой культуры	513
Metodička istraživanja / Методологические исследования / Language and Literature Teaching	529
Božidar Cvenček Tko se boji dnevnika još?	531
Neven Martinec, Marko Ljubešić Dokumentarni film u suvremenoj nastavi Hrvatskoga jezika	549

Kristina Riman, Lorena Lazarić Pjesnički prilozi Ljudevita Varjačića u istarskom časopisu <i>Mladi Istran</i>	563
Зиновьева Татьяна Ивановна Развитие речевой деятельности обучающихся в условиях цифровизации образования	575
Кошурникова Татьяна Владиславовна Методика изучения грамматики в школьном курсе средствами УМК по русскому языку под редакцией А.Д. Шмелёва с целью формирования языковедческой компетенции обучающихся	585
Малеева Елена Сергеевна, Шарфави Эмилия Из опыта преподавания русского языка как иностранного студентам из стран бывшего Советского Союза	597
Матьцина Марина Станиславовна, Григорянова Татьяна Актуальность проблемы мотивации в иноязычном образовании	605
Орлова Нина Анатольевна Обучение лексике при изучении русского языка как иностранного на подготовительном факультете	615
Федотова Ирина Борисовна Специфика подготовки магистрантов к преподаванию РКИ в условиях онлайн-обучения	623
Яйич Новоградец Марина Текстовые упражнения в учебниках русского языка как иностранного	633

Pregledni rad / Review
UDK 811.163.42:004.738

Lana Hudeček, Milica Mihaljević

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Hrvatska
lhudecek@ihjj.hr, mmihalj@ihjj.hr

Jezični savjeti u *Mrežniku* i *Jeni*¹

U radu se predstavljaju dva projekta Hrvatske zaklade za znanost koja se provode u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje: *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* (početak projekta 1. ožujka 2017., završetak projekta 31. srpnja 2021., voditeljica projekta Lana Hudeček) i *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena* (početak projekta 24. svibnja 2019., završetak projekta 23. prosinca 2020.; od 24. prosinca 2021. projekt se nastavlja kao interni projekt Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje; voditeljica projekta Milica Mihaljević). U radu se pokazuje kako se normativnost odražava u *Mrežniku*, a kako u *Jeni*.² Posebno se normativni pristup ogleda u donošenju jezičnih savjeta. Jezični se savjeti u *Mrežniku* donose u posebnoj rubrici *Normativna napomena*. Budući da je *Jena* ograničena ustrojem terminološke baze *Struna*, normativne se napomene donose u rubrici *Napomene*, u kojoj se donose i pragmatičke napomene te različita objašnjenja i dopune definiciji. Na nekoliko se primjera općih jezikoslovnih naziva koji se nalaze i u *Mrežniku* i u *Jeni* uspoređuju jezični savjeti.

Ključne riječi: jezični savjet, jezična standardizacija, Mrežnik, Jena

---

¹ Ovaj je rad izrađen na istraživačkome projektu *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* (IP-2016-06-2141) i na projektu *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – JENA* (Struna-2017-09-05). Oba projekta u cijelosti financira Hrvatska zaklada za znanost.

² O dodirnim točkama tih dvaju projekata, strukturnim sličnostima i razlikama vidi u Hudeček i Mihaljević, 2019a te u Hudeček i Mihaljević, 2020a: 95–100.

1. Uvod

Jezično savjetništvo u Hrvata ima dugu i plodnu tradiciju od 1904. godine, kad je objavljena knjiga Vatroslava Rožića *Barbarizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku*. Od te godine do danas objavljen je niz jezičnih savjetnika: *Branič jezika hrvatskoga* Nikole Andrića (1911), *Književni jezik u teoriji i praksi* Ljudevita Jonkea (1965), savjetnici Stjepka Težaka (1990/1991, 1995) i Stjepana Babića (1990, 1995) i mnogi drugi. Jezično je savjetništvo jedna od stalnih djelatnosti Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Upiti korisnika upućeni Odjelu za standardni jezik poslužili su kao građa za četiri savjetnika nastala u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje: *Jezični savjetnik s gramatikom* (Pavešić (ur.), 1971), *Hrvatski jezični savjetnik* (Hudeček, Mihaljević i Vukojević (izv. ur.), 1999), *Jezični savjeti* (Hudeček, Mihaljević i Vukojević, 2012), *555 jezičnih savjeta* (Blagus Bartolec i dr., 2015).

U posljednje se vrijeme u hrvatskome jezikoslovlju sve češće čuje negativan stav prema jezičnome savjetništvu. Polazište za takav stav nalazi se u angloameričkoj lingvistici, a najglasniji su zastupnici takvih stavova u Hrvatskoj Anđel Starčević, Mate Kapović i Daliborka Sarić (2019). Kritika bi se jezičnih savjeta mogla svesti na ove dvije tvrdnje:

1. prava je lingvistika deskriptivna, a preskriptivnim se pitanjima jezikoslovci ne bi trebali baviti
2. standardni je jezik samo jedan od dijalekata te o njemu treba govoriti kao o standardnome dijalektu.

U radovima Hudeček i Mihaljević (2015), Mihaljević (2017) i Matasović (2020) iscrpno su pokazani nedostaci takvoga pristupa, pa o tome u ovome radu neće biti riječi. Navest ćemo samo da su i *Mrežnik* i *Jena* u prvome redu pisani za korisnike, vodeći računa o njihovim potrebama i upitima. Upravo veliki popis jezičnih savjeta koji su dani na temelju upita korisnika svjedoči o opravdanosti takvoga pristupa jer potreba za jezičnim savjetom nastaje kad se pojavi jezična nedoumica, tj. pitanje koju je od dviju ili više istorednih jedinica bolje upotrijebiti u određenome kontekstu. Takve se nedoumice pojavljuju svakodnevno, a o tome svjedoče brojni upiti novinara, prevoditelja, lektora, profesora i drugih korisnika koji se postavljaju službi za jezične savjete Instituta. Ti korisnici svakako ne bi bili zadovoljni odgovorom: *Svejedno je*. ili *Radite kako znate jer ste izvorni govornik hrvatskoga jezika*. jer oni pitaju baš zato što ne znaju.

Velika količina jezičnosavjetničke literature, uključujući i mrežne stranice na kojima se nalaze jezični savjeti, te stalni upiti korisnika upućuju na trajno

zanimanje javnosti i važnost jezičnih savjeta za hrvatsku jezičnu kulturu i u današnje vrijeme. Stoga su jezični savjeti našli svoje mjesto i u *Hrvatskome mrežnom rječniku* i u terminološkoj bazi *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. Budući da je riječ o mrežnim izvorima, važan je element njihova prostorna neograničenost, koja je npr. u tiskanim rječnicima bila jednim od razloga da se u njima savjeti donose tek implicitno, obično upućivanjem s rječničke natuknice ili značenja na drugu natuknicu ili značenje, ali bez objašnjenja zašto se to čini (ono se katkad iščitavalo, kao minimalno objašnjenje, iz stilskih i normativnih odrednica). Kako je riječ o dvama po svojemu ustroju i namjeni različitim izvorima, dijelom je različit i pristup jezičnomu savjetu, koji katkad ima za posljedicu i njegovo drukčije oblikovanje i razliku u opsegu podataka koji se u njemu donose. U daljnjemu će se tekstu prikazati jezični savjeti u *Mrežniku* i *Jeni* te u komparativnoj analizi objasniti u čemu su slični te u kojim se elementima razlikuju.

2. Projekt *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik*

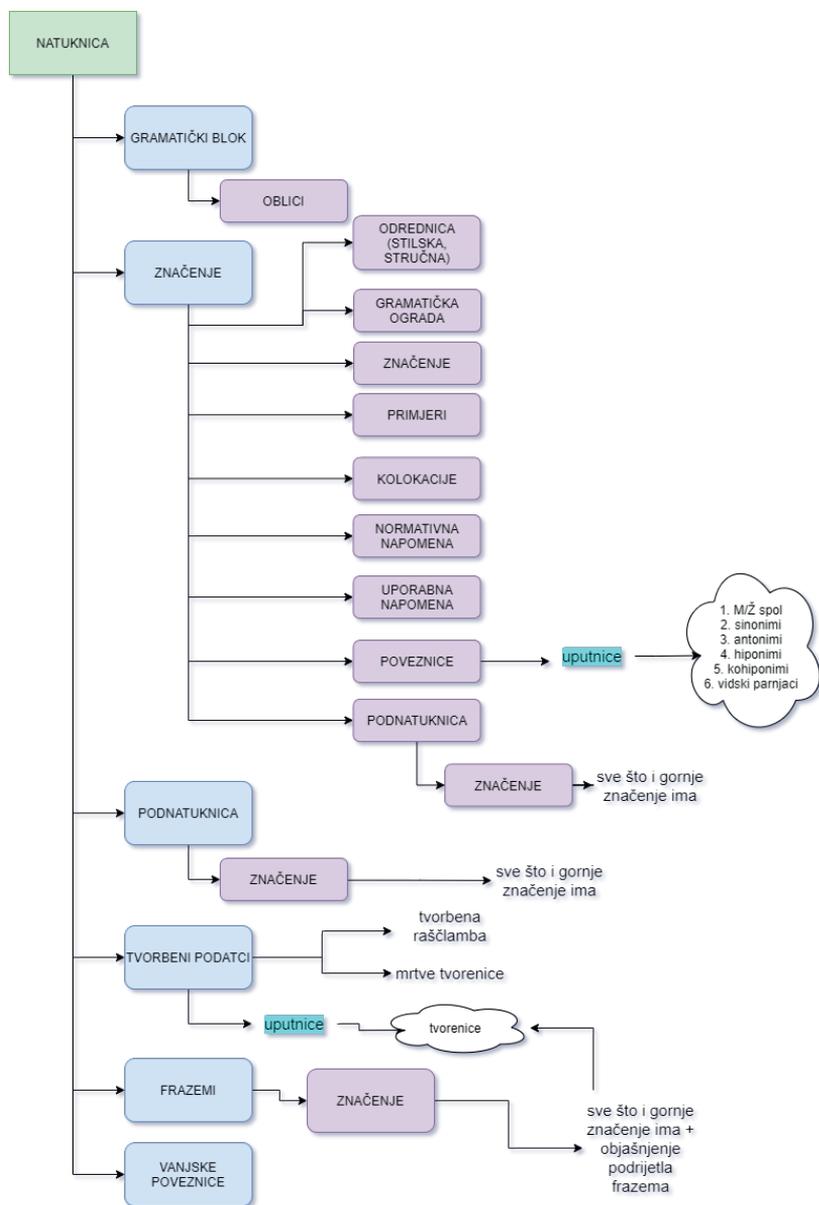
Projekt *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* istraživački je projekt Hrvatske zaklade za znanost koji je započeo 28. veljače 2017., a završit će 31. srpnja 2021. Osnovni je cilj projekta izrada jednojezičnoga, korpusno utemeljenoga, hipertekstnoga, normativnoga, mrežnoga rječnika. Sadržava tri modula: modul za odrasle izvorne govornike hrvatskoga jezika, modul za učenike nižih razreda osnovne škole te modul za osobe koje uče hrvatski jezik kao drugi i strani jezik. *Mrežnik* je korpusno utemeljen rječnik³. U projektnome je razdoblju predviđena obrada 10 000 rječničkih jedinica u osnovnome modulu, 3000 u modulu za učenike te 1000 u modulu za osobe koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik. S pomoću alata za pretragu korpusa *Sketch Enginea* podatci se crpe iz dvaju korpusa: *Hrvatskoga mrežnog korpusa hrWaC-a* te *Hrvatske jezične riznice*. Na projektu su sastavljene i skice riječi za hrvatski jezik⁴, što uvelike olakšava leksikografsku obradu. Rječnik se piše u programu *TLex*, u kojemu su strukturirani rječnički članci u svim trima rječničkim modulima. Rječnik

---

³ Korpusno utemeljen rječnik takav je rječnik u kojemu se obrađivač služi korpusom, ali može slobodno procijeniti što treba unijeti u rječnik te rječnik može po potrebi dopunjavati i riječima iz drugih izvora te kolokacijama i značenjima koji nisu potvrđeni u korpusu (prema definiciji iz *Pojmovnika e-leksikografije* <http://ihjj.hr/mreznik/page/pojmovnik/6/>).

⁴ Skice riječi za hrvatski jezik izradio je Nikola Ljubešić u suradnji s članovima skupine za tehnološka rješenja na projektu *Mrežnik*. Više o skicama riječi za hrvatski jezik vidi u Hudeček i Mihaljević, 2018: 106–107.

je zamišljen kao rastući rječnik koji će se moći redovito posuvremenjivati i dopunjavati.⁵ Strukturu rječničkoga članka u osnovnome modulu vidi na 1. slici.

1. slika: Maksimalna struktura rječničkoga članka u osnovnome modulu

⁵ Više o projektu *Mrežnik* vidi u Hudeček i Mihaljević, 2017, 2018, 2020b i Hudeček, 2018 te na stranicama projekta <http://ihjj.hr/mreznik>.

Iako je *Mrežnik* normativni rječnik, pri njegovoj se izradi primjenjuje normativno-deskriptivni pristup. Deskriptivni se pristup odražava u činjenici da se jedinica koja ne pripada standardnomu jeziku, ali je u korpusima na kojima se *Mrežnik* temelji (*Hrvatska jezična riznica* i *Hrvatski mrežni korpus hrWaC*) dobro potvrđena, navodi u osnovnome rječničkom modulu s potpunom obradom (gramatičkim blokom, primjerima, kolokacijama, tvorbenim podacima), ali uz napomenu da standardnomu jeziku pripada druga jedinica.

Normativnost *Mrežnika* u prvome se redu očituje u činjenici da se jezičnim jedinicama, kad je to potrebno, određuje normativni status te često donosi objašnjenje zašto se prednost u standardnome jeziku daje drugoj jedinici. U tome se *Mrežnik* razlikuje od Školskoga rječnika hrvatskoga jezika (u kojemu su iste urednice i veći broj suradnika), u kojemu se normativnost u prvome redu očituje odabirom natuknica, odnosno lijevi stupac u njemu u pravilu čine standardnojezične riječi (Birtić i dr., 2012: XI, Hudeček i Mihaljević, 2019b: 24). Razlika je, posljedično, i u tome što rijetke jedinice s kojih se u *Hrvatskome školskom rječniku* upućuje na normativno prihvatljivije nemaju obradu, nego uz njih stoji samo uputnica. Takvo je rješenje primijenjeno i na *Hrvatskome jezičnom portalu*, što je posve očekivano jer je to standardno rješenje u tiskanim rječnicima, a na *Hrvatskome jezičnom portalu* nalazi se digitalizirani tiskani rječnik. Pristup je u *Mrežniku* drukčiji u prvome redu stoga što je riječ o rječniku izvorno pisanom za objavu na mreži. U njemu se normativnost očituje:

1. u naglašavanju natuknica i oblika odnosno u odabiru standardnojezičnih oblika u gramatičkome bloku, vidi 2. sliku, te u donošenju pravopisnih i gramatičkih ograda
2. upućivanjem s natuknica koje se u standardnome jeziku ne preporučuju na natuknice koje se u njemu preporučuju (takvo se upućivanje provodi kod tvorbenih inačica unatoč tomu što sve jedinice koje se u rječniku navode imaju potpunu obradu kako bi korisnik mogao jednostavnije doći do normativno preporučljivije natuknice)
3. označavanjem jezičnih jedinica ili njihovih značenja oznakama *razg.* i *žarg.*
4. donošenjem normativnih napomena i uz jedinicu čija se uporaba preporučuje u standardnome jeziku i uz jedinicu čija se uporaba u njemu ne preporučuje.

drvo **drvo** im. s. (G drvéta/dřiva, DL dřívětu/dřivu, A drvo, I dřívětom/dřívom; mn. NA dřívěta/dřiva, G dřívěta/dřivá, DLI dřívětima/dřívětima)

¹ bot. (G drvéta; NA dřívěta, G dřívěta) **Drvo je višegodišnja biljka s korijenom, debлом i krošnjom.**

- *Epifitske vrste koje rastu na kori drveća u stakleniku ili u kući traže puno indirektnne svjetlosti i visoku vlažnost zraka.*

- *Lovor je zimzeleno drvo visoko do 8 metara.*

- *Osamdeset posto čovječanstva zapadnog društva nije u stanju popeti se na drvo.*

- *Sinoć sam ubrala graničicu s trešnja drveća i jutros je stavila u vazru na prozoru.*

Kakvo je drvo? trulio, bjelogorično, crnogorično, listopadno, zimzeleno, bukovo, hrastovo, palmino, trešnja

Što drvo može? rasti

Što se s drvetom može? oboriti ga, posaditi ga, otpliti ga, posjeći ga, zagriti ga

U vezi s drvetom spominje se: grana, kora, krošnja, sadnja, sječa, vrsta

Koordinacija: drvo i cvijet, drvo i grana, drvo i gm, drvo i lišće, drvo i šuma

SINONIM: stablo :1

² (G dráva; mn. N dráva, G dráva) **Drvo je obradeni dio stabla koji se dobio sječenjem ili piljenjem.**

- *Dolazak sv. Nikole s darovima vraća nas u dane djetinjstva, a veselmi ukrasima djeca iz dječjih vrtića ukrašavaju božićno drvo u središtu grada.*

- *Hrast, grab i bukva najbolje su drva za ogrijev, a upravo je ovaj hladniji dio godine idealan za sječu i spremanje.*

- *Ovisno o tome gdje se na pelete ili na ogrijevno drvo, razlikujemo kotlove na pelet, kotlove na pelet i ogrijevno drvo i kotlove na ogrijevno drvo s pirolitičkim izgaranjem.*

Kakvo je drvo? ogrijevno

Što se s drvom može? piliti ga, ložiti ga

U vezi s drvom spominje se: komad, komadić, kubik, metar, piljenje

³ (gd. G dráva; N dráva, G dráva) **Drvo je gradivo od istoimene biljke.**

- *Još od 1992. godine postoji na Sumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu ovlašteni Laboratorij za drvene ploče koji ispituje mehanička, fizikalna i kemijska svojstva drva i proizvoda od drva.*

- *Kupaonice obložene drvom zasigurno dobivaju novu dimenziju i raskoš, te postaju prirodna oaza u svakom domu.*

- *Od tvrdog i čvrstog drva maslinovog stabla izrađivale su se drške za sjekire i ostali alat, pokućstvo, ali i oružje.*

Kakvo je drvo? masivno, lamelirano, ljepljeno, tvrdo; bukovo, hrastovo, kruškino, ružino

Što se s drvom može? obložiti što njime, preraditi ga

U vezi s drvom spominje se: boja, imitacija, obrada, prerada, svojstvo, tekstura

Koordinacija: drvo i kamen, drvo i keramika, drvo i metal, drvo i plastika, drvo i staklo, drvo i željezo

⁴ razg. (G dráva; mn. N dráva, G dráva) **Drvo je čunj u kuglanju.**

- *Na veliku radost domaćih kuglača Pakrac je ukupno srušio jedno drvo više od gostiju, što im je donijelo dva boda.*

Što se s drvom može? oboriti ga, srušiti ga

• *Riječ drvo može označavati stablo, a može označavati i obradeni dio stabla koji se dobio sječenjem ili piljenjem te gradivo koje se dobiva sječom stabala. Ovisno o tome o kojemu je značenju riječ, razlikuju se i oblici riječi drvo. U prvome slučaju (o stablu) genitiv glasi drveća, npr. Djeca trče oko drveća. U drugome slučaju (kad je riječ kad je riječ o obradenoj djeli stabla ili o gradivu) genitiv glasi drva, npr. Stol je načinjen od drva.*

Struna: <http://struna.ihj.hr/naziv/drvo/35722/#naziv>

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihj.hr/kolokacije/search/?q=drvo&search_type=basic

2. slika: Gramatičke ograde (u zagradaма uz definicije značenja) kojima se implicitno daje jezični savjet o uporabi pojedinih oblika u pojedinoj značenju riječi *drvo*

Pri donošenju normativnih odluka autori i urednice *Mrežnika* slijedili su načela uspostavljena tijekom dugogodišnjega rada na normativnim priručnicima u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje.⁶

Sva su načela općejezičnoga normiranja (načelo normativnosti, načelo sustavnosti, načelo proširenosti u uporabi (u slučaju *Mrežnika*: potvrđenosti u korpusima), načelo autohtonosti načelo produktivnosti, tradicijsko načelo, načelo svrhovitosti / primjerenosti određenomu funkcionalnom stilu te načelo poštovanja razvojnih tendencija) primijenjena i u radu na *Mrežniku*). Kao osobito važna ističu se:

1. načelo normativnosti, prema kojemu rječnik jasno odražava normativni status pojedine jedinice, odnosno normativnu hijerarhiju među konkurentnim jedinicama
2. načelo sustavnosti, prema kojemu rječnik odražava činjenicu da je standardni jezik sustav, a ne skup nepovezanih jedinica, odnosno jedinica kojima upravljaju nepovezana pravila⁷

⁶ Više o načelima teminološkoga i općejezičnoga normiranja vidi u Hudeček i Mihaljević, 2019b.

⁷ Za skupine riječi u kojima se pojavljuju isti normativni problemi (uglavnom povezani s različitim tvorbenim obrascima) sastavljeni su tipski jezični savjeti koji dolaze uz sve riječi koje pripadaju skupini o kojoj je riječ. Tipski su jezični savjeti sastavljeni npr. za imenice na *-ist/-ista*, *-onal/-onica*, *-arnal/-arnica*, *-aral/-arnica*, *-injal/-ica*, *-lac/-telj*, *izvan/-van*- te njihove izvedenice, pridjeve od imenica na *-čica/-ar*. Osobita se pozornost pri donošenju tipskih savjeta u *Mrežniku* pridaje u

- načelo potvrđenosti u korpusu, prema kojemu se svaka jedinica provjerava u korpusu (imajući pritom u vidu da *Hrvatska jezična riznica* bolje odražava standardnojezično stanje, ali da nije dopunjavana od 2009. godine te da se u njoj nalaze izvori nastali od polovice 19. stoljeća, a da *Hrvatski jezični korpus* nije standardnojezični korpus, nego korpus koji okuplja tekstove automatski prikupljene s domene *.hr*: te dvije činjenice upravljaju odlukom o tome koliko je potvrđenost u korpusu relevantna za procjenu normativnoga statusa koje jedinice).

Primjer su primjene načela normativnosti i načela sustavnosti pridjevi izvedeni od imenica na *-čica*, koji pokazuje kako u jezičnome sustavu usporedive jedinice imaju i usporedive normativne tipski oblikovane napomene, u ovome slučaju: *Pridjev xxxčicin ne pripada standardnomu jeziku. Pridjev xxxčičin tvorbeno se raščlanjuje na xxxčic + in te se na tvorbenoj granici provodi palatalizacija, odnosno c ispred i zamjenjuje se s č.*, vidi 3. sliku.

djevčjičin **djevojičin** prid. (G djevčjičina, ž djevčjičina, s djevčjičino)

Djevojičin je koji pripada djevojičici.

- Kad se brzi rast s vremenom prirodno uspori, djevojičin bolji apetit trebao bi se osjetiti i na vagi.

- Ona i djevojičina baka jedino su što je ostalo od velike obitelji.

Što je djevojičino? baka, djed, majka, otac, roditelji; kosa, odjeća, rođendan, rođenje

• Pridjev *djevojičin* ne pripada standardnomu jeziku. Pridjev *djevojičin* tvorbeno se raščlanjuje na *djevojičic + in* te se na tvorbenoj granici provodi palatalizacija, odnosno c ispred i zamjenjuje se s č.

Tvorba: djevojičic-in

spremačičin **spremačičin** prid. (G spremačičina, ž spremačičina, s spremačičino)

Spremačičin je koji pripada spremačici.

- Dolje na hodniku, ispred niskih vrata, kroz koja se ulazi u spremačičin podrumski stan, stoji mali desetogodišnji dječak.

- Zapravo, spremačičin je posao nanijeti dodatnu prašinu na svaku sjajnu površinu koja bi mogla prikazati odraz njezine poslodavke.

Što je spremačičino? (podrumski) stan; posao

• Pridjev *spremačičin* ne pripada standardnomu jeziku. Pridjev *spremačičin* tvorbeno se raščlanjuje na *spremačic + in* te se na tvorbenoj granici provodi palatalizacija, odnosno c ispred i zamjenjuje se s č.

Tvorba: spremačic-in

3. slika: Sustavno donošenje normativnih napomena uz pridjeve na *-čičin*

modulu za učenike, više u poglavlju 2.2.2. Tako se osigurava najveća sustavnost u donošenju jezičnih savjeta. Kako je često riječ o jezičnim savjetima koji se donose uz tvorbene inačice, od velike je pomoći urednicama *Mrežnikai* njegovim obrađivačima pri osiguravanju dosljednosti i sustavnosti obradeodostražni rječnik izrađen na projektu *Mrežnik*. Demo inačicu odostražnoga rječnika na temelju radnoga *Mrežnikova* abecedarija izradio je Josip Mihaljević, a dostupna je na adresi <https://bornal2.gitlab.io/odostraznji/odostrazni-mreznik/> te putem poveznice s *Mrežnikovih* stranica. Više vidi u Lewis i Mihaljević, 2018.

2.2. Jezični savjeti u Mrežniku

2.2.1. Jezični savjeti u osnovnome modulu

U osnovnome se *Mrežnikovu* modulu jezični savjeti donose u rubrici predviđenoj za normativnu napomenu. Prva je zamisao pri izradi koncepcije bila da će se natuknice i podnatuknice u *Mrežniku* (ili pojedina njihova značenja) spajati poveznicom na vanjske izvore u kojima se donose normativne napomene, odnosno na stranice *Jezičnoga savjetnika* (jezicni-savjetnik.hr), stranice *Bolje je hrvatski!* (bolje.hr) te *Bazu etnika i ktetika* (<https://hrvatski.hr/etnici-i-ktetici/>). Od ideje da ćemo se poveznicama spajati na savjete odustalo se iz dvaju razloga:

1. Na *Jezičnome savjetniku* nalaze se savjeti koji se odnose na određeni problem koji oprimjeruju najčešćim primjerima (npr. opći savjet za imenice koje završavaju na *-laci -telj*), a u normativnoj su napomeni savjeti prilagođeni pojedinačnom slučaju (*gledalac/gledatelj, slušalac/slušatelj* itd.). Dakle, savjeti iz *Jezičnoga savjetnika* prilagođuju se svakomu pojedinačnom slučaju ili sastavljaju upravo za potrebe *Mrežnika* te donose izravno u *Mrežniku*.⁸
2. Savjeti na *Jezičnome savjetniku*, na *Bolje je hrvatski!* i u *Bazi etnika i ktetika* nemaju posebne adrese, nego se svi nalaze na istoj, što bi korisnika dovelo u situaciju da vanjskom poveznicom dolazi na mrežno mjesto koje mora pretraživati, a ne izravno na jezični savjet. Normativna se napomena donosi pod objema riječima/značenjima na koja se odnosi. Više normativnih napomena uz istu riječ piše se u odvojene rubrike.

Ako se normativna napomena odnosi na sva značenja riječi ili na većinu značenja riječi, uvodimo je pod natuknicom (u strukturi *TLexa: lemma*). Ako se odnosi samo na pojedino značenje, uvodimo je pod tim značenjem (u strukturi *TLexa: sense*).⁹ Primjerice, rječnički članak glagola *crnjeti* ima dva značenja, a jezični se savjet odnosi na oba te se donosi pod natuknicom, vidi 4. sliku, a u

---

⁸ Na takvu je odluku utjecalo i plenarno izlaganje Bena Zimmera na skupu *ellex2017*. godine: *Defining the Digital Dictionary: How to Build More Useful Online Lexical References*, u kojemu je pokazano da korisnici najveću pozornost pri pregledavanju rječničkoga članka poklanjaju normativnim i uporabnim napomenama.

⁹ To je primjer pravila uvjetovanoga izborom prikaza rječnika na mreži. Ono bi u nekom drugom obliku prikaza od onoga za koji smo se odlučili pri sastavljanju *Mrežnika*, moglo biti i drukčije, odnosno u prikaz u kojemu bi se svako pojedino značenje otvaralo na zasebnome zaslonu ista bi se normativna napomena mogla ponavljati uz svako značenje.

rječničkome članku uvedenom natuknicom *ljekarna*, jezični se savjet donosi pod značenjem jer se odnosi na samo jedno značenje te riječi, vidi 5. sliku.

□ Lemma: crnjeti LemmaSign=crnjeti, Naglaseno=crnjeti, vrsta_rijeci=gl. nesvrš. neprijel., Notes=Lana, prvi_pregled=da, Modified=2021-06-17 13:35:10, Crea

□ Gramaticki_blok

□ Oblici: naglaseni=%iprez_jd. 1. 1.%i. crnim, %i2. 1.%i crniš, %i3. 1.%i crni, %imn. 1. 1.%i crnimo, %i2. 1.%i crnite, %i3. 1.%i crnē;%i imp.%i crni; %iaor%i. c

□ Sense: SenseNumber=1

□ Definicija: definicija=Crnjeti znači postajati tamnim.

□ primjeri

□ Primjer: Primjer=Moja iskustva sa zaštitom: paradajzi nisu crnjeli ni propadali do jeseni, a i tada su se neke sorte održale

□ Subentry: LemmaSign=crnjeti se

□ Sense: SenseNumber=1

□ Definicija: definicija=Crnjeti se znači isticati se crnom bojom.

□ primjeri

□ Primjer: Primjer=U kutu iza peći crnjela se željezna, dosta omašna škrinja.

□ Primjer: Primjer=Jakovljevo lice bilo je bijelo kao papir, samo su se pred očima crnjeli široki kolobari.

□ Tvorbena_raz: tvorba=crn-jeti

□ vanjska_poveznica: izvor=Kolokacijska baza hrvatskoga jezika, poveznica=http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=crnjeti&search_type=basic

□ Normativna_nap: napomena=Glagoli %icrniti% i %icrnjeti (se)%i značenjski se razlikuju. Glagol %icrniti% znači 'činiti da što bude crno', glagol %icrnjeti

crnjeti crnjeti gl. nesvrš. neprijel. (prez. jd. 1. l. crnim, 2. l. crniš, 3. l. crni, mn. 1. l. crnimo, 2. l. crnite, 3. l. crnē; imp. crni; aor. crnje; imperf. crnjāh; prid. r. m.

crnio, ž. crnjela, s. crnjelo; prid. s. crnēći)

Crnjeti znači postajati tamnim.

- *Moja iskustva sa zaštitom: paradajzi nisu crnjeli ni propadali do jeseni, a i tada su se neke sorte održale*

crnjeti se

Crnjeti se znači isticati se crnom bojom.

- *U kutu iza peći crnjela se željezna, dosta omašna škrinja.*

- *Jakovljevo lice bilo je bijelo kao papir, samo su se pred očima crnjeli široki kolobari.*

• Glagoli *crniti* i *crnjeti (se)* značenjski se razlikuju. Glagol *crniti* znači 'činiti da što bude crno', glagol *crnjeti (se)* 'postajati crnim' ili 'isticati se crnom bojom' Glagoli *crniti* i *crnjeti (se)* imaju iste oblike glagolskoga pridjeva radnoga muškog roda jednine, npr. *Tata je crnio ormar. (crniti), Nad nama se crnio oblak. (crnjeti se)*, a razlikuju se glagolski pridjevi radni ženskoga i srednjega roda jednine te svih rodova množine.

Tvorba: crn-jeti

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=crnjeti&search_type=basic

4. slika: Prikaz rječničkoga članka glagola *crnjeti* u programu *TLex*: primjer donošenja jezičnoga savjeta pod natuknicom

Lemma: ljekarna LemmaSign=Ijekarna, Naglaseno=Ijekarna, vrsta_rijeci=im. ž., Notes=Milica, Modified=2021-08-23 13:32:05, Created=2018-02-13 13:0

- Gramatički_blok
  - Oblici: naglaseni=G Ijekárně, DL Ijekární, A Ijekárnu, I Ijekárnóm; %imn.%i NA Ijekárne, G Ijekárnã/Ijekární, DLI Ijekárnama
- Sense: 1 SenseNumber=1
  - Definicija: definicija=Ljekarna je mjesto na kojemu se pripremaju i prodaju lijekovi, pripravci i sredstva za zaštitu zdravlja.
  - primjeri
    - Primjer: Primjer=Našu prvu biljnu ljekarnu otvorili smo u Zagrebu 1. listopada 1981. godine.
  - kolokacije
    - Kolokacija: odrednica=Kakva je ljekarna?, kolokacija=biljna, bolnička, centralna, dežurna, poljoprivredna, veterinarska,
    - Kolokacija: odrednica=Što ljekarna ima;, kolokacija=izlog, police
    - Kolokacija: odrednica=Što se s ljekarnom može?;, kolokacija=opljačkati je, opremiti je, opskrbiti je, otvoriti je, urediti je, zatvoriti je
    - Kolokacija: odrednica=Koordinacija:;, kolokacija=Ijekarna i ambulanta, Ijekarna i drogerija, Ijekarna i laboratorij, Ijekarna i parfumerija,
    - Kolokacija: odrednica=U vezi s ljekarnom spominje se : dežurstvo, lanac, poslovanje, vlasnica
  - Normativna_nap: napomena=Riječi %Ijekarnica %ii %Ijekarna %Iparonimi su, tj. slično zvuče, a imaju različita značenja. Riječ %Ijekarnica %izna
- Poveznice
  - References: : sinonim apoteka(1)

Ijekarna **ljekarna** im. ž. (G Ijekárně, DL Ijekární, A Ijekárnu, I Ijekárnóm; *mn.* NA Ijekárne, G Ijekárnã/Ijekární, DLI Ijekárnama)

1 Ljekarna je mjesto na kojemu se pripremaju i prodaju lijekovi, pripravci i sredstva za zaštitu zdravlja.

- *Našu prvu biljnu ljekarnu otvorili smo u Zagrebu 1. listopada 1981. godine.*

Kakva je ljekarna? biljna, bolnička, centralna, dežurna, poljoprivredna, veterinarska,

Što ljekarna ima: izlog, police

Što se s ljekarnom može? opljačkati je, opremiti je, opskrbiti je, otvoriti je, urediti je, zatvoriti je

Koordinacija: ljekarna i ambulanta, ljekarna i drogerija, ljekarna i laboratorij, ljekarna i parfumerija,

U vezi s ljekarnom spominje se : dežurstvo, lanac, poslovanje, vlasnica

• Riječi *ljekarnica* i *ljekarna* paronimi su, tj. slično zvuče, a imaju različita značenja. Riječ *ljekarnica* znači 'žena koja radi u ljekarni', a riječ *ljekarna* 'mjesto na kojemu se prodaju lijekovi'. Riječ *ljekarna* stoga je (zbog nastojanja da se izbjegne značenjsko preklapanje tih dviju riječi) iznimka od pravila da se u označavanju mjesta na kojemu se što prodaje prednost daje prednost sufiksu *-arnica* pred sufiksom *-arna*.

SINONIM: apoteka :1

5. slika: Prikaz dijela rječničkoga članka imenice *ljekarna* u programu *TLex*: primjer donošenja jezičnoga savjeta pod značenjem

Nekih jezičnih savjeta nije bilo na stranicama *Jezičnoga savjetnika*. Takvi su jezični savjeti sastavljeni za *Mrežnik* i potom uvršteni u *Jezični savjetnik*.

Jezični se savjeti preuzimaju u rubriku *Normativna napomena* i iz *Baze etnika i ktetika*¹⁰, izrađene u okviru projekta *Mrežnik*, kojoj se može pristupiti na stranicama *Hrvatski u školi* (hrvatski.hr), vidi 6. sliku.

Marija Bistrica, Bistričanin, Bistričanka, (marija)bistrički

Marija Bistrica, G Marije Bistric, D Mariji Bistrici, A Mariju Bistricu, L u Mariji Bistrici, I Marijom Bistricom

Bistričanin, GA Bistričanina, DL Bistričaninu, V Bistričanine, I Bistričaninom; mn. NV Bistričani, G Bistričanā, DL Bistričanima, A Bistričane

Bistričanka, G Bistričankē, DL Bistričanki, A Bistričanku, V Bistričanko, I Bistričankom; mn. NAV Bistričanke, G Bistričankā/Bistričanki, DL Bistričankama

marijabisrički/bistrički

Napomena: Budući da se kтетик bistrički odnosi i na naselje Bistra, kтетик je marijabisrički razlikoviji. Mjesni je muški etnik Bistričan.

bistrički **bistrički** prid. (G bistričkog(a); ž. bistričkā, s. bistričko)

1 Bistrički je koji se odnosi na Mariju Bistricu i Bistričane.

- U bistričko svetišhte hodočastili su brojni hodočasnici iz mnogih dijelova Lijepje Naše.

- Subotama i nedjeljama u vrijeme adventa na središnjem bistričkom trgu odvijaju se prodajne izložbe i radionice starih zanata, umjetničkih obrta, OPG-a i cvjećara, uz ponudu tradicionalnih jela i pića.

Što je bistričko? crkva, hodočašće, hodočasnik, hotel, kraj, nogometni klub, općina, suvenir, svetišhte, trg, ulica, umjetnica, vatrogasac, župa, župnik

U imenima: Bazilika Majke Božje Bistričke, Bistrička kalvarija, Laz Bistrički, Svetišhte Majke Božje Bistričke

• Budući da se kтетик bistrički odnosi i na naselje Bistra, kтетик je marijabisrički razlikoviji od kтетика bistrički. Mjesni je muški etnik od Marija Bistrica Bistričan, a standardnojezični Bistričanin.

SINONIM: marijabisrički

2 Bistrički je koji se odnosi na Bistru i Bistričane.

Tvorba: bistic-ski

Baza etnika i kтетика: <http://hrvatski.hr/etnici-i-kтетici/>

6. slika: Primjer preuzimanja jezičnoga savjeta iz *Baze etnika i kтетика* stranica *Hrvatski u školi*

Jezični savjeti u *Mrežniku* preuzimaju se (u pravilu također bez prilagodbe) i s portala *Bolje je hrvatski!*, vidi 7. sliku.

BOLJE JE HRVATSKI!

software > programska podrška

U engleskome je jeziku riječ software novotvorenica nastala prema riječi hardware, koja znači 'željezna roba, prodavaonica željezne robe, tehnička oprema, vojna oprema, oružje', a pojavom računala dobila i je i značenje 'svi materijalni dijelovi računala i pratećih uređaja, tj. kućište, čipovi, elektronički sklopovi, kabeli, međuskopovi, tipkovnica, monitor itd.' Riječ software sastoji se od elementa soft (mek) i ware (roba) i označuje računalne programe, jezike, upute itd. tj. nefizički dio računalnoga sustava. U tome je značenju ta riječ preuzeta i u hrvatski jezik i to u neprilagođenu liku software i u prilagođenu liku softver. U hrvatskome je standardnom jeziku umjesto naziva software ili softver bolje upotrebljavati naziv programska podrška.

programska podrška inform.

Programska podrška nematerijalni su dijelovi računala, programi koji omogućuju rad s određenim računalnim sastavnicama i uređajima.

- Iz ovoga proizlazi da instalacija potrebne programske podrške i njezin rad ne opterećuju znatno računalo na kojem se nalazi sekundarni sustav.

- Da bi korisnik mogao upotrebljavati usluge naše RCS službe, mora imati modem te odgovarajuću programsku podršku.

- Predavanje će pokazati stvarne primjere na iskustvu Sveučilišta Oxford, koji ilustriraju mogućnosti licenciranja programske podrške i baza podataka.

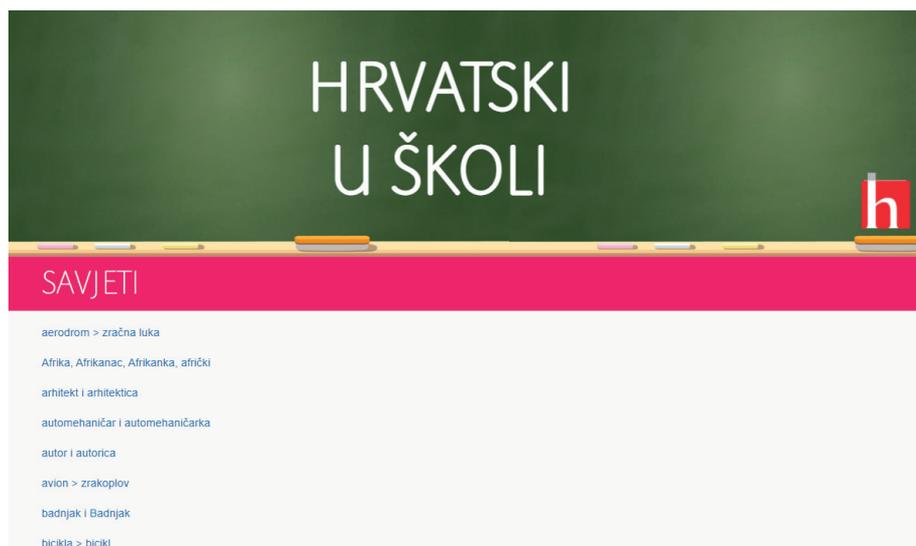
• U engleskome je jeziku riječ software novotvorenica nastala prema riječi hardware, koja znači 'željezna roba, prodavaonica željezne robe, tehnička oprema, vojna oprema, oružje', a pojavom računala dobila i je i značenje 'svi materijalni dijelovi računala i pratećih uređaja, tj. kućište, čipovi, elektronički sklopovi, kabeli, međuskopovi, tipkovnica, monitor itd.' Riječ software sastoji se od elementa soft (mek) i ware (roba) i označuje računalne programe, jezike, upute itd. tj. nefizički dio računalnoga sustava. U tome je značenju ta riječ preuzeta i u hrvatski jezik i to u neprilagođenu liku software i u prilagođenu liku softver. U hrvatskome je standardnom jeziku umjesto naziva software ili softver bolje upotrebljavati naziv programska podrška.

SINONIM: softver sinonim: programska potpora

7. slika: Savjet software > programska podrška na stranicama *Bolje je hrvatski!* i u *Mrežniku*

2.2.2. Jezični savjeti u modulu za učenike nižih razreda osnovne škole¹¹

Kako je osnovno načelo primijenjeno u oblikovanju *Mrežnikove* makrostrukture sustavnost te usporedivost obrade koja se donosi u različitim modulima, i u ostalim se *Mrežnikovim* modulima jezični savjet donosi izravno uz natuknicu. Kako jezični savjet iz osnovnoga modula nije prilagođen jezičnomu znanju djece ni dječjim kognitivnim sposobnostima, u okviru projekta *Mrežnik* sastavljena je baza jezičnih savjeta za učenike mlađe dobi. Savjeti su objavljeni na portalu *Hrvatski u školi* u rubrici *Savjeti* te dostupni na adresi hrvatski.hr/savjeti, vidi 8. sliku. Riječ je o jednostavno pisanim jezičnim savjetima u kojima je velika pozornost pridana sustavnosti, vidi 9. sliku, i koji se u modul za učenike unose po istome načelu kao što se jezični savjeti unose u modul za odrasle izvorne govornike hrvatskoga jezika, odnosno upisuju u rubriku predviđenu za normativnu napomenu (za razliku od osnovnoga modula preuzimaju se bez izmjena, vidi 10. sliku), kako bi učeniku, učitelju ili roditelju bili dostupni bez aktiviranja vanjske poveznice i dodatnoga pretraživanja stranice s popisom jezičnih savjeta.

8. slika: Dio popisa jezičnih savjeta za učenike nižih razreda osnovne škole dostupnih na portalu *Hrvatski u školi*

¹¹ Više o modulu za učenike nižih razreda osnovne škole te o stranicama *Hrvatski u školi* namijenjenima učenicima, učiteljima, nastavnicima i roditeljima vidi u Mihaljević, 2018 te u Hudeček i Mihaljević, 2019c.

knjižničar i knjižničarka
Knjižničar je muškarac koji radi u knjižnici. Knjižničarka je žena radi u knjižnici. Knjižničarke su žene koje rade u knjižnici. Knjižničari su muškarci koji rade u knjižnici, ali i muškarci i žene koji rade u knjižnici.

Marko je knjižničar.	Lucija je knjižničarka.
Marko i Luka su knjižničari.	Lucija i Ana su knjižničarke.
Lucija, Ana, Marko i Luka su knjižničari.	

konobar i konobarica
Konobar je muškarac koji u restoranu i kafiću poslužuje gostima hranu i piće. Konobarica je žena koja u restoranu ili kafiću poslužuje gostima hranu i piće. Konobari su muškarci koji u restoranu ili kafiću poslužuju gostima hranu i piće, ali i muškarci i žene koji u restoranu ili kafiću poslužuju gostima hranu i piće.

Marko je konobar.	Lucija je konobarica.
Marko i Luka su konobari.	Lucija i Ana su konobarice.
Lucija, Ana, Marko i Luka su konobari.	

košarkaš i košarkašica
Košarkaš je muška osoba koja igra košarku. Košarkašica je ženska osoba koja igra košarku. Košarkašice su ženske osobe koje igraju košarku. Košarkaši su muške osobe koje igraju košarku, ali i muške i ženske osobe koje igraju košarku.

Marko je košarkaš.	Lucija je košarkašica.
Marko i Luka su košarkaši.	Lucija i Ana su košarkašice.
Lucija, Ana, Marko i Luka su košarkaši.	

9. slika: Prikaz sustavnih savjeta koji se odnose na imenice kojima se označuju vršitelji radnje u rubrici *Savjeti* na portalu *Hrvatski u školi*

Mjesec i mjesec

Riječ *Mjesec* piše se velikim početnim slovom kad označuje nebesko tijelo, npr. *Teleskopom smo promatrali Mjesec i zvijezde.*, *Noćas je bio pun Mjesec, Za oblacima se skrivao Mjesec.* Ako riječ *mjesec* označuje dvanaesti dio godine, tj. razdoblje koje može imati od 28 do 31 dana, piše se malim početnim slovom, npr. *Drugi je mjesec bio vrlo hladan.* ili *Martina ima rođendan u desetome mjesecu.*

mjesec (mjeseci) imenica

Rastavljanje na slogove: mje-sec

¹ Mjesec je razdoblje koje traje od dvadeset osam do trideset jednoga dana, dvanaesti dio kalendarske godine.

mjesec i godina, mjesec i tjedan

Veljača je najkraći mjesec u godini.

Siječanj, veljača, ožujak, travanj, svibanj, lipanj, srpanj, kolovoz, rujan, listopad, studeni i prosinac su mjeseci.

² Mjesec je prirodni satelit koji kruži oko Zemlje, njoj najbliže nebesko tijelo.

Mjesec i Zemlja, Mjesec i Mars

Sinoć je nebo bilo vedro, pa se mogao vidjeti Mjesec.

• Riječ *Mjesec* piše se velikim početnim slovom kad označuje nebesko tijelo, npr. *Teleskopom smo promatrali Mjesec i zvijezde.*, *Noćas je bio pun Mjesec, Za oblacima se skrivao Mjesec.* Ako riječ *mjesec* označuje dvanaesti dio godine, tj. razdoblje koje može imati od 28 do 31 dana, piše se malim početnim slovom, npr. *Drugi je mjesec bio vrlo hladan.* ili *Martina ima rođendan u desetome mjesecu.*

10. slika: Savjet na portalu *Hrvatski u školi* i rječnički članak u modulu za učenike u *Mrežnikus* uklopljenim savjetom s portala

2.2.3. Jezični savjeti u modulu za osobe koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik

U modulu za osobe koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik ne razlikuju se uporabna i normativna napomena kao u drugim dvama modulima. U njemu je jezični savjet sastavljen bez izravnoga oslanjanja na koji od spomenutih portala, a obrađivačica¹² i urednice procijenile su koji je jezični savjet relevantan za osobe koje uče hrvatski jezik. U napomeni se uz jezični savjet često nalazi i podatak o uporabi jezične jedinice, vidi 11. sliku: uz natuknicu *doktor* u značenju ‘muška osoba koja liječi ljude’ u normativnoj se napomeni navodi da je u standardnome jeziku bolje upotrebljavati riječ *liječnik*, ali da unatoč tomu liječnika oslovljavamo s *doktore*, što osobama koje uče hrvatski jezik može biti koristan podatak. U

¹² Rječničku je obradu u modulu za osobe koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik radila Dinka Pasini, viša lektorica na Croaticumu – Centru za hrvatski kao drugi i strani jezik.

napomeni se katkad nalazi i podatak iz izvanjezične stvarnosti koji pomaže da učenici usvoje i neke podatke iz hrvatske svakodnevice, kulture i povijesti (npr. uz natuknicu *aerodrom* navodi se da se u standardnome jeziku upotrebljava izraz *zračna luka*, ali i to da se zagrebačka zračna luka zove *Zračna luka Franjo Tuđman*). U napomenama se često nalazi i podatak o gramatičkome ponašanju riječi pri uklapanju u rečenicu utemeljen na iskustvu obrađivačice da se u čemu često griješi, vidi 12. sliku.

doktor im. m. (G doktora, D doktoru, A doktora, V doktore, L o doktoru, I s doktorom; mn. N doktori, G doktora, D doktorima, A doktore, V doktori, L o doktorima, I s doktorima)

1 razg. Doktor je muška osoba koja je završila medicinski fakultet i liječi ljude.

- *Doktor se priprema za operaciju.*
- *Marko Horvat naš je obiteljski doktor.*
- *Doktori su pregledali pacijente.*

◦ Riječ *doktor* u ovom se značenju upotrebljava u razgovoru. U standardnom jeziku umjesto riječi *doktor* bolje je upotrebljavati riječ *liječnik*, ali liječnika ipak oslovljavamo s *doktore*.

ŽENSKO: doktorica :1, liječnica, SINONIM: liječnik

11. slika: Napomena u modulu za osobe koji uče hrvatski kao drugi i strani jezik uz značenje riječi *doktor*

cvijeće im. s. (G cvijeća, D cvijeću, A cvijeće, L o cvijeću, I s cvijećem)

Cvijeće je skupina različitih cvjetova.

- *U proljeće ima puno cvijeća.*
- *Kakvo cvijeće najviše voliš?*
- *Ruže, tulipani i orhideje su cvijeće.*
- Riječ *cvijeće* ima samo jedninu, pa je u rečenici u kojoj je *cvijeće* subjekt predikat u jednini srednjega roda. Atribut uz imenicu *cvijeće* također je u jednini srednjeg roda, npr. *U vrtu je raslo lijepo cvijeće.*

12. slika: Napomena u modulu za osobe koji uče hrvatski kao drugi i strani jezik uz riječ *cvijeće* o uklapanju te riječi u rečenicu

3. Projekt *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena*

Projekt *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena*¹³, koji financira Hrvatska zaklada za znanost, započeo je 24. svibnja 2019., a završio 23. prosinca 2020. U tome su razdoblju ostvareni ovi osnovni zadatci:

1. Uneseno je u bazu *Strune* 1570 jezikoslovnih naziva s istovrijednicama na engleskome, njemačkome, francuskome, ruskome i djelomično švedskome jeziku.
2. Napisana je e-monografija o jezikoslovnome nazivlju (Mihaljević, Hudeček i Jozić (ur.), 2020).¹⁴

¹³ Više o projektu *Jena* vidi u Hudeček i Mihaljević, 2020 te Mihaljević, Hudeček i Jozić 2020.

¹⁴ E-monografija objavljena je na mrežnim stranicama *Jene*: <http://ihjj.hr/jena/index.php/e-monografija/>.

3. Izrađen je korpus jezikoslovnoga nazivlja.¹⁵
4. Izrađen je odostražni rječnik jezikoslovnoga nazivlja.¹⁶
5. Održano je niz predavanja i referata na skupovima o jezikoslovnome nazivlju.¹⁷
6. Organizirani su okrugli stolovi o jezikoslovnome nazivlju i istovrijednicama jezikoslovnih naziva.¹⁸

Nakon prestanka Zakladina projekta rad na jezikoslovnome nazivlju nastavljen je u okviru istoimenoga internog projekta Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Osnovni je cilj projekta doprinijeti usustavljanju i normiranju hrvatskoga jezikoslovnoga nazivlja.

Gradi se pristupa korpusno te se rad na jezikoslovnome nazivlju odvija u nekoliko faza:

1. ekscerpcija građe iz relevantnih izvora i jezikoslovnoga korpusa – izgradnja abecedarija
2. obrada naziva iz abecedarija
3. uspostava normativnih odnosa među sinonimnim nazivima.

Iz navedenoga je vidljivo da je pristup jezikoslovnj građi deskriptivno-normativan.¹⁹ Prvo se deskriptivnom i korpusnom metodom obrađuje jezikoslovno nazivlje, a zatim se uspostavljaju semantički odnosi te se među sinonimnim nazivima s pomoću terminoloških načela uspostavljaju normativni odnosi.

Struktura terminološkoga članka u *Jeni* određena je općom strukturom terminološkoga članka u bazi *Struna*. Struktura terminološkoga članka u bazi *Struna* prikazana je u 1. tablici (obvezatne su kategorije podebljane).²⁰

---

¹⁵ Više o korpusu vidi u radovima Marković, Mihaljević i Mihaljević, 2020 te Marković i Mihaljević, 2020 i na stranici *Jene*:<http://ihjj.hr/jena/index.php/2020/03/27/korpus-jene/>.

¹⁶ Odostražni rječnik objavljen je na mrežnim stranicama *Jene*:<http://ihjj.hr/jena/wp-content/odostrazni-jena/>. Više o odostražnome rječniku vidi u Mihaljević, 2020 i Lewis i Mihaljević, 2018.

¹⁷ Svi podatci o tome nalaze se na mrežnim stranicama projekta *Jena*:<http://ihjj.hr/jena/index.php/category/novosti/diseminacija-i-usavsavanje/>.

¹⁸ Više o tome na mrežnim stranicama projekta *Jena*:<http://ihjj.hr/jena/index.php/category/novosti/okrugli-stol/>.

¹⁹ O odnosu deskriptivnoga i normativnoga pristupa u nazivlju vidi u Mihaljević, 2017.

²⁰ Više o *Struni* vidi u Nahod 2020.

1. tablica: Struktura terminološkoga članka u bazi Struna

<ul style="list-style-type: none"> • naziv na hrvatskome jeziku • vrelo naziva i stranica • jezična odrednica skraćeni oblik naziva • grana i potpodručje kojoj naziv pripada ili međudisciplinarni • definicija²¹ • vrelo definicije i stranica • kontekst, vrelo konteksta i stranica²² • istoznačnice (sinonimi) • istovrijednice (ekvivalenti), tj. nazivi na stranim jezicima²³ • suprotnice (antonimi) 	<ul style="list-style-type: none"> • razredba (oznaka znanstvenoga polja i grane te projekta kojemu naziv pripada) • vrela (naziva, definicije i konteksta) • kratice na hrvatskome i/ili stranome jeziku • podređeni pojmovi²⁴ • simbol • jednadžba • formula • poveznica • napomena • privitak
---	--

U *Jeni* nisu aktualizirana polja jednadžba i formula.

3.1. Normativnost u *Jeni*

Nakon korpusno utemeljene²⁵ deskriptivne analize nazivlja uspostavljaju se sinonimni odnosi. U terminološkoj bazi *Struna* jasno je naznačen normativni status pojedinoga naziva, odnosno normativna hijerarhija među sinonimnim nazivima. Prema pravilima *Strune* nazivi se s obzirom na njihov normativni status dijele na preporučeni naziv, dopušteni naziv, nepreporučeni naziv, zastarjeli naziv, žargonizam i predloženi naziv. Baza *Struna* u skladu s idejom da je u nazivlju istoznačnost naziva u jednoj struci nepoželjna dopušta samo

21 U načelima *Strune* navodi se i: „Značenje svakoga naziva opisuje se definicijom koja objašnjava razliku između pojma pridruženoga nazivu i drugih povezanih pojmova.” (O Struni 2008.– 2013.; 2016.–danās). Definicija započinje malim slovom i nema točke na kraju. U definiciji se ne preporučuju uporaba zagrada (koje obično znače dodatno objašnjenje) ili završavati definiciju s *npr.*, *tj.*, *odnosno*. Sva dodatna objašnjenja navode se u napomeni. Ako postoji potreba da se navede područje uporabe, to se navodi na kraju definicije ili u napomeni. (vidi <http://struna.ihj.hr/v4/upute.php>)

22 Primjer uporabe naziva u kontekstu uvijek je izvorni navod iz stručne literature, a navodi se u rubrici kontekst (O Struni 2008.– 2013.; 2016.–danās).

23 „U zapisu svakoga naziva navode se i istovrijednice na drugim jezicima, u pravilu uvijek na engleskome, a često i na drugim europskim jezicima.” (O Struni 2008.– 2013.; 2016.–danās).

24 „Pojmovni se sustav gradi i navođenjem podređenih naziva.” (O Struni 2008.– 2013.; 2016.–danās).

25 *Jena* se temelji na korpusu, pa se svaka jedinica provjerava u korpusu. Nakon što se utvrdilo da hrvatski općejezični korpusi *Hrvatska jezična riznica* i *Hrvatski mrežni korpus hrWaC* sadržavaju mali broj uglavnom temeljnih jezikoslovnih naziva, izrađen je poseban *Jezikoslovni korpus*, u kojemu su provjeravani jezikoslovni nazivi.

jedan preporučeni naziv, pa je obrađivačima često bilo iznimno teško donijeti normativne odluke. Stoga se u obradi mnogih naziva donose i jezični savjeti, tj. dodatno objašnjenje razloga za normativni izbor.

Terminološka su normativna načela primijenjena u *Jeni*: hrvatske riječi imaju prednost pred stranima, nazivi latinskoga i grčkoga podrijetla imaju prednost pred nazivima iz engleskoga, francuskoga, njemačkoga itd., prošireniji i korisnicima prihvatljiviji naziv ima prednost pred manje proširenim, naziv mora biti usklađen s pravopisnim i gramatičkim sustavom hrvatskoga standardnog jezika, kraći nazivi imaju prednost pred duljim, naziv od kojega se lakše tvore tvorenice ima prednost pred onime od kojega se ne mogu tvoriti tvorenice, treba izbjegavati da naziv unutar istoga terminološkoga sustava ima više značenja. (Hudeček i Mihaljević, 2012).

U *Jeni* se jasno odražava činjenica da je standardni jezik sustav, a ne skup nepovezanih jedinica, odnosno jedinica kojima upravljaju nepovezana pravila.

3.2. Napomene u *Jeni*

Zbog relevantnosti za temu jezičnih savjeta u ovome ćemo poglavlju iscrpnije prikazati i oprimjeriti višestruku ulogu napomena u *Jeni*. Napomene u *Jeni* imaju ove uloge:

1. u njima se navode primjeri, vidi 13. sliku

adrijatizam

definicija: skupina glasovnih promjena koje dijele govori uz obalu

projekt: jezikoslovlje

potpodručje: povijest jezika

istovrijednica - engleski: Adriatism
istovrijednica - njemački: Adriatismus
istovrijednica - francuski: adriatisme
istovrijednica - ruski: адриатизм
istovrijednica - švedski: adriatism

jezična odrednica: imenica

broj: jednina

rod: muški

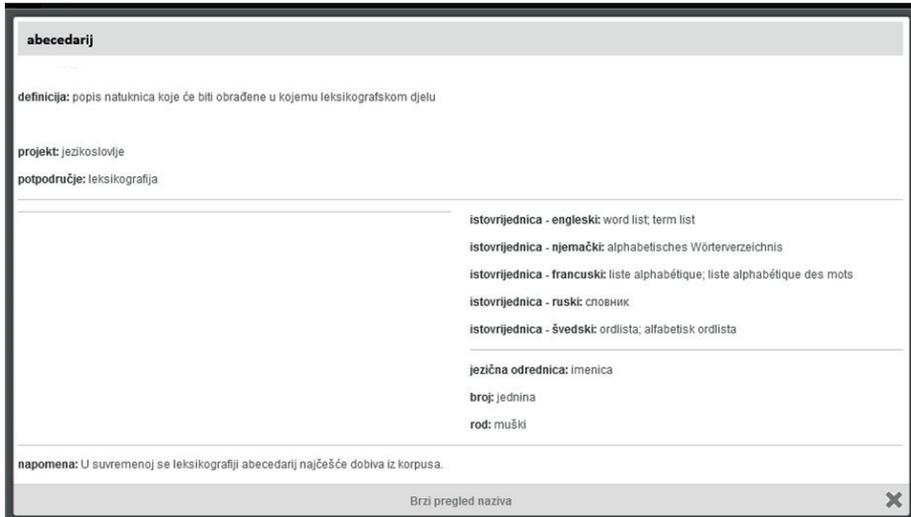
napomena: Primjeri su adrijatizama: *m > n* (*sedan, jesan*), *[>]*: (*jubav, poje*), cakavizam u dijelu govora, skraćivanje dugoga samoglasnog glasa *r* (*brk*), protetsko *j-* (*jušta*), pojednostavnjivanje suglasničke skupine *čk* u *šk* (*maška*), zamjenu primarnoga sljeda *ra > re* (*ukredu, ukresti*).

Brzi pregled naziva

13. slika: Natuknica *adrijatizam* u *Jeni*

Primjeri se navode i u napomenama uz nazive *ablativ*, *agens*, *ahavci* itd.

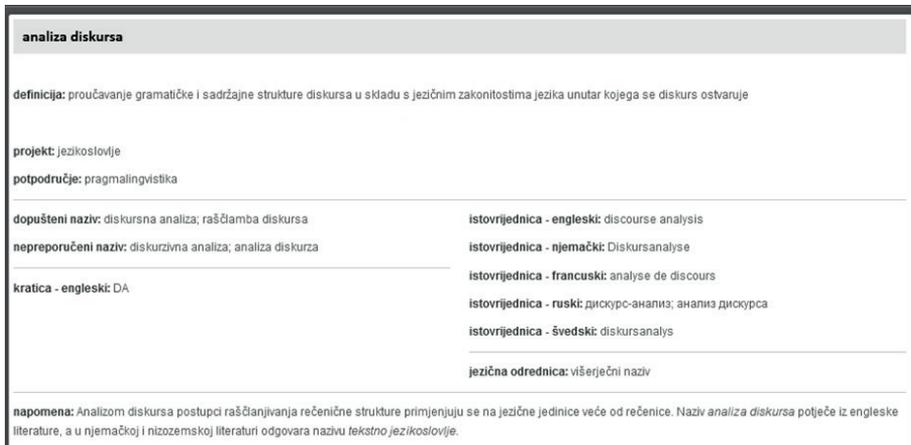
2. u njima se daje dodatno objašnjenje, vidi 14. sliku

14. slika: Natuknica *abecedarij* u *Jeni*

Dodatno se objašnjenje navodi i uz natuknice *adekvatnost*, *afiks*, *ajmarski*, *akrolekt*, *aktivna zona*, *aktivni sudionik* itd.

3. u njima se objašnjava razlika u značenju naziva u različitim granama jezikoslovlja i srodnim znanostima te različitim jezicima, vidi 15. sliku

15. slika: Natuknica *analizadiskursa* u *Jeni*

Razlika u značenju u različitim granama jezikoslovlja i jezicima objašnjava se i u natuknicama *andronim*, *antroponimija*, *antroponimijska kategorija*, *buka u kanalu* itd.

4. u njima se objašnjava tko je naziv uveo i tko ga je upotrebljavao, vidi 16. sliku

demonstrativ	
vrela naziva: Searle (2018.)	
definicija: jezična jedinica na temelju koje sugovornik može identificirati objekt govornikova iskaza ako se u iskazu na taj objekt i izravno referira	
projekt: jezikoslovlje	
potpodručje: pragmatolingvistika	
dopušteni naziv: sekundarni referent	istovrjednica - engleski: demonstrative
	istovrjednica - njemački: Demonstrativ
	istovrjednica - francuski: démonstratif
	istovrjednica - ruski: демонстратив
	jezična odrednica: imenica
	broj: jednina
	rod: muški
napomena: Naziv <i>demonstrativ</i> uveo je John Searle, a odgovara značenju deikse koji je proširen u jezikoslovlju. Searle tumači da za uspješnost referencije objekata u iskazu mora biti zadovoljeno načelo identifikacije, tj. sugovornik mora biti u stanju identificirati objekte govornikova iskaza kako ne bi postojala nejasnoća u vezi s onim o čemu se govori. Demonstrativ kao identifikacijska jedinica (npr. zamjenice <i>ovaj, taj</i> ili priloz <i>tamo, ovdje</i>) ima referencijsku snagu ako je u iskazu i izravno referirano na objekt, dakle ako je govornik jasno upotrijebio deskriptor kao identifikacijsku jedinicu.	

16. slika: Natuknica *demonstrativ* u *Jeni*

Podatci o onome tko je naziv uveo ili tko ga upotrebljava nalaze se uz nazive *antroponimijska osnova, apelativ, atributna rečenica, barbarizam, bionim, demonstrativ* itd.

5. u njima se govori o uporabi naziva. Takva se napomena navodi uz sve profesijske nazive²⁶. U napomeni se navodi *Naziv xxx (muški profesijski naziv) u općemu značenju te u množini može se odnositi na mušku i žensku osobu. Uz ime ženske osobe navodi senaziv xxx (ženski profesijski naziv)*. Ta je napomena potaknuta time što korisnici često postavljaju pitanja o korištenju muškoga ili ženskoga profesijskog naziva u različitim kontekstima (životopis, natječaj za posao, posjetnica, znanstveni rad itd.). Uz naziv *antroponomastičarka* navedena je i dodatna napomena o uporabi u stručnoj literaturi, vidi 17. sliku.

²⁶ Više o profesijskim nazivima u leksikografiji vidi u Mihaljević, 2018a, Hudeček i Mihaljević, 2020 i Hudeček i Mihaljević, 2019.

antroponomastičarka

definicija: ženska osoba koja se bavi antroponomastikom

projekt: jezikoslovlje

potpodručje: onomastika

---

istovrijednica - engleski: anthropomast
istovrijednica - njemački: Personennamensforscherin; Anthroponomastikerin
istovrijednica - francuski: anthropomaste
istovrijednica - ruski: антропонимистка
istovrijednica - švedski: kvinnlig personnamnsforskare

---

jezična odrednica: imenica
broj: jednina
rod: ženski
poveznica: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=329420

napomena: Naziv *antroponomastičar* u općemu značenju te u množini može se odnositi i na mušku i na žensku osobu. Uz ime ženske osobe navodi se naziv *antroponomastičarka*. U rječnicima i priručnicima naziv nije potvrđen, no često se upotrebljava u znanstvenim člancima uz imena žena koje se bave antroponomastikom.

17. slika: Naziv *antroponomastičarka* u *Jeni*

Muški je profesijski naziv u *Jeni* uvijek definiran kao *osoba koja...*, vidi 18. sliku.

jezikoslovac

definicija: osoba koja je završila diplomski ili doktorski studij kojega jezikoslovnog smjera i profesionalno se bavi proučavanjem jezika

projekt: jezikoslovlje

potpodručje: temeljno jezikoslovno nazivlje

---

istovrijednica - engleski: linguist
istovrijednica - njemački: Sprachwissenschaftler; Linguist
istovrijednica - francuski: linguiste
istovrijednica - ruski: лингвист; языковед
istovrijednica - švedski: språkvetare; lingvíst

---

jezična odrednica: imenica
broj: jednina
rod: muški
poveznica: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=329420

napomena: Nazivi *jezikoslovac* i *lingvist* u općemu značenju i u množini mogu se odnositi i na mušku i na žensku osobu. Uz ime ženske osobe navodi se naziv *jezikoslovka* ili *lingvistica*.

18. slika: Naziv *jezikoslovac* u *Jeni*

Budući da se iscrpnije objašnjenje takvoga pristupa nalazi u radu Hudeček i Mihaljević, 2019, uz sve se profesijske nazive u *Jeni* nalazi i poveznica na taj rad.

6. u njima se daje jezični savjet. Normativna se objašnjenja po potrebi navode u napomeni kako bi se korisnicima objasnilo zbog čega je jedan od istoznačnih naziva preporučeni.

3.3. Jezični savjet

Jezični savjet često se nalazi u polju *napomena*. Neki savjeti preuzeti su iz drugih jezikoslovnih priručnika (npr. iz *Hrvatskoga pravopisa* preuzeti su savjeti povezani s nazivima *bjelina*, *brajica*, *Bašćanska ploča*), vidi 19. sliku.

bjelina

definicija: pravopisni znak koji se ostvaruje kao grafijski prazno mjesto

vrela definicije: Jozčić i dr. (2013.)

projekt: jezikoslovlje

potpodručje: pravopis

---

nepreporučeni naziv: razmak

istovrijednica - engleski: space; blank space

istovrijednica - njemački: Leertaste; Leerstelle; Leerschritt

istovrijednica - francuski: blanc

istovrijednica - ruski: npoñen

istovrijednica - švedski: blanksteg; mellanstag

---

jezična odrednica: imenica

broj: jednina

rod: ženski

poveznica: <http://pravopis.hr/pravilo/bjelina/54/>

---

napomena: Naziv *bjelina* ima općejezično značenje 'svojstvo onoga što se ističe bijelom bojom' i terminološko značenje 'razmak između dviju riječi koje se pišu odvojeno'. Terminološko je značenje neke riječi ono značenje koje mu stručnjaci daju, koje je zapisano u terminološkim i općim rječnicima, koje je dogovoreno i prihvaćeno u struci. Terminološko značenje treba razlikovati od značenja riječi u općemu jeziku i od tvorbenoga značenja. Kao što se u općemu jeziku dizalo i diže i spušta, brijači šiša i brije ljude, u svlačionici se svlačimo, ali i oblačimo, tako i u nazivlju tvorbeno značenje ne mora u potpunosti odražavati stvarno, tj. terminološko značenje. Stoga naziv *bjelina* nije nužno povezan s bijelim papirom, tj. isti se naziv odnosi i na tekst napisan na crvenome, žutom, zelenome itd. papiru.

19. slika: Naziv *bjelina* u *Jeni*

Da bi se donijela relevantna normativna odluka, često je bilo potrebno provesti i iscrpnija terminološka istraživanja ili se koristiti literaturom. Stoga se u napomeni katkad upućuje na literaturu u kojoj se daje iscrpnije objašnjenje određenoga normativnog postupka, vidi 20. sliku.

koine	
definicija: naddijalektni zajednički jezik kojim se služi veći broj govornika različitih dijalekata	
projekt: jezikoslovje	
potpodručje: povijest jezika	
<hr/>	
istovrijednica - engleski: koiné; koiné language; koiné dialect	
istovrijednica - njemački: Koine	
istovrijednica - francuski: koiné	
istovrijednica - ruski: койне; общий язык	
<hr/>	
jezična odrednica: imenica	
broj: jednina	
rod: muški	
<hr/>	
napomena: Imenica <i>koiné</i> upotrebljava se i u muškome (tada je sklonjiva) i u ženskome rodu (tada je nesklonjiva), ali se u <i>Jeni</i> prednost daje muškome rodu. Razlozi za to mogu se naći u radu Mamić, Mile. 1995. O rodu primjence <i>koiné</i> . <i>Jezič</i> 43/4: 145–148. https://hrcak.srce.hr/204042 . Izvorno se naziv odnosi na grčki govorni i književni jezik u koji su se silila različita grčka narječja u 4. st. pr. Kr. Iz helenističkoga <i>koinéa</i> razvio se bizantski grčki, a zatim i oba suvremena grčka jezika (dimotiko i katarévusa). U širem smislu tako se naziva i svaki jezik koji se upotrebljava nadregionalno, koji je nastao iz nekoliko narječja.	

20. slika: Naziv *koiné* u *Jeni*

Neki su savjeti posebno oblikovani pri obradi *Jene* (npr. nazivlje funkcionalnih stilova, nazivi *apozicijska rečenica*, čestotni rječnik, *usklik*, *uvjetna rečenica*, *točka sa zarezom* itd., vidi 21. sliku).

čestotni rječnik	
definicija: rječnik u kojemu su riječi poredane prema čestoti pojavljivanja u reprezentativnome korpusu	
projekt: jezikoslovje	
potpodručje: leksikografija	
<hr/>	
dopušteni naziv: čestotnik; frekvencijski rječnik	
istovrijednica - engleski: frequency dictionary	
istovrijednica - njemački: Frequenzwörterbuch; Häufigkeitwörterbuch	
istovrijednica - francuski: dictionnaire de fréquence	
istovrijednica - ruski: частотный словарь	
<hr/>	
jezična odrednica: višerječni naziv	
<hr/>	
napomena: Naziv <i>čestotni rječnik</i> ima prednost pred nazivom <i>čestotnik</i> zbog sustavnoga odnosa s nazivjem ostalih vrsta rječnika (<i>opći rječnik</i> , <i>posebni rječnik</i> , <i>abecedni rječnik</i> , <i>normativni rječnik</i> , <i>deskriptivni rječnik</i> , <i>odostražni rječnik</i> , <i>terminološki rječnik</i> itd.).	

21. slika: Naziv čestotni rječnik u *Jeni*

4. Zaključak – usporedba *Mrežnika* i *Jene*

Poveznica je između *Mrežnika* i *Jene* deskriptivno-normativan pristup jezičnoj građi, jasno odražavanje normativnoga statusa, vođenje računa o činjenici da je standardni jezik sustav, korpusna utemeljenost i usmjerenost na korisnika.

Poveznica je i to što se i u *Mrežniku* obrađuju neki temeljni jezikoslovni nazivi. Jednostavniji jezični savjeti koji se navode uz temeljne pravopisne i jezikoslovne nazive isti su u *Mrežniku* i *Jeni* (npr. *bjelina*, *dvotočka*, *trotočka*), dok su neki jezični savjeti u *Jeni* složeniji od savjeta u *Mrežniku*. To je uvjetovano različitom strukturom članaka u tim dvama izvorima te time što se vodi računa o ciljnome korisniku. Ciljni su korisnici *Jene* jezikoslovci, nastavnici hrvatskoga i stranih jezika, studenti filoloških studijskih grupa te srednjoškolci posebno zainteresirani za jezik (natjecatelji na državnoj razini), dok su ciljni korisnici općega modula *Mrežnika* svi odrasli govornici hrvatskoga jezika. Razlika u jezičnome savjetu u *Mrežniku* i *Jeni* prikazuje se na primjerima normativnih napomena uz pridjev *glagoljični*, vidi 22. sliku, te višerječnoga naziva *usporedbena rečenica*, vidi 23. sliku.

glagoljični **glagoljični** prid. (G glagoljičnog(a); ž. glagoljična, s. glagoljično)

Glagoljični je koji se odnosi na glagoljicu.

- Najstariji glagoljični abecedarij je nepotpuni Preslavski abecedarij (IX. st.), a na hrv. tlu Ročki glagoljični abecedarij.

- Dobro poznavanje općega jezikoslovlja i glagoljičnoga hrvatskoga srednjovjekovnoga korpusa rezultiralo je znanstvenim radovima zavidne razine.

Što je glagoljično? abecedarij, azbuka, brevijar, bukvar, epigraf, inkunabula, misal, natpis, ostržak, slovo, suvenir, zbornik

Koordinacija: ćirilični i glagoljični, latinični i glagoljični

sinonimi: glagoljički, glagoljski

• Pridjev *glagoljaški* odnosi se na glagoljaše, a ne na glagoljicu, te nije istoznačan pridjevu *glagoljični*. Odlučujući o tome kojemu od triju potvrđenih pridjeva *glagoljični*, *glagoljički*, *glagoljski* treba dati prednost, treba uzeti u obzir skladan sustav pridjeva sa značenjem 'koji se odnosi na pismo'. Stoga preporučeni pridjevni naziv tvoren od imenice *glagoljica* glasi *glagoljični* u skladu s pridjevima *latinični*, *ćirilični*.

Tvorba: glagoljic-ni

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihj.hr/kolokacije/search/?q=glagolji%C4%8Dni&search_type=basic

The screenshot shows a web page with the following content:

glagoljični

definicija: koji se odnosi na glagoljicu

projekt: jezikoslovlje

potpodručje: pravopis

dopušteni naziv: glagoljički, glagoljski	istovrijednica - engleski: Glagolitic
nepreporučeni naziv: glagoljaški	istovrijednica - njemački: glagoljisch
	istovrijednica - francuski: glagoljique
	istovrijednica - ruski: мароневецаџи

jezična odrednica: pridjev

napomena: Pridjev *glagoljaški* odnosi se na glagoljaše, a ne na glagoljicu, te nije istoznačan pridjevu *glagoljični*. Odlučujući o tome kojemu od triju potvrđenih pridjeva *glagoljični*, *glagoljički*, *glagoljski* treba dati prednost, treba uzeti u obzir skladan sustav pridjeva sa značenjem 'koji se odnosi na pismo'. Stoga preporučeni pridjevni naziv tvoren od imenice *glagoljica* glasi *glagoljični* u skladu s pridjevima *latinični*, *ćirilični* i *arabični* (*arebični*). Više o tome vidi u Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Vučković, Luka. 2012. *Jezični savjeti*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. str. 19–21.

Uz natuknicu *glagoljični* u napomeni se u *Mrežniku* i *Jeni* daje isti savjet, ali je savjet u *Jeni* iscrpniji. Dok se u *Mrežniku* spominje tvorba skladnoga terminološkog sustava s nazivima *latinični* i *ćirilični* u *Jeni* se dodaje i pridjev *arabični* (*arebični*). Također se u *Jeni* upućuje na poglavlje u knjizi u kojemu se daje iscrpnije objašnjenje normativnoga postupka.

usporedbena rečenica

gram. **Usporedbena rečenica** zavisnosložena je rečenica koja se uvrštava na mjesto priložne oznake načina kojom se izriče usporedba.

- *Vežna sredstva u usporedbenim su rečenicama izrazi kao što, kao da, nego što i nego da.*

- *Službu veznika u usporedbenim rečenicama imaju i izrazi kako... tako, onako... kako, što... to.*

• U nekim se gramatikama zavisnosložena rečenica koja se uvrštava na mjesto priložne oznake načina kojom se izriče usporedba naziva *poredbenom* rečenicom ili *usporednom* rečenicom. Naziv *usporedbena rečenica* izveden je od *usporedba* i najjasnije opisuje značenje koje se izriče takvom rečenicom.

◦ Usporedbene rečenice neke gramatike obrađuju kao načinske rečenice. One su zapravo posebna vrsta načinskih rečenica u kojima se sadržaji dviju surečenica uspoređuju.

SINONIM: komparativna rečenica, poredbena rečenica, usporedna rečenica

Hrvatska školska gramatika: <https://gramatika.hr/pravilo/usporedbene-recenice/98/#pravilo>

usporedbena rečenica

vrelo naziva: Hudeček i Mihaljević (2017.)

definicija: priložna rečenica u kojoj je zavisna surečenica uvrštena na mjesto priložne oznake usporedbe osnovne surečenice, u kojoj se zavisna surečenica odnosi prema osnovnoj onako kako se priložna oznaka usporedbe odnosi prema predikatu

projekt: jezikoslovlje

potpodručje: sintaksa

podređeni pojam: rečenica podudaranja

dopušteni naziv: komparativna rečenica

istovrijednica - njemački: Komparativsatz

nepreporučeni naziv: poredbena rečenica; usporedna rečenica

istovrijednica - francuski: proposition adverbiale de comparaison; proposition circonstancielle de comparaison

istovrijednica - ruski: сравнительное предложение

jezična odrednica: višerječni naziv

poveznica: <http://gramatika.hr/pravilo/usporedbene-recenice/98/#pravilo>

napomena: Usporedbene rečenice neke gramatike obrađuju kao načinske rečenice. U svojim gramatikama Maretić, Brabec, Hraste i Živković, Težak i Babić te Raguž upotrebljavaju naziv *poredbene rečenice*, Silić i Pranjković naziv *usporedne rečenice*, a Hudeček i Mihaljević naziv *usporedbene rečenice*. Naziv *usporedne rečenice* Maretić upotrebljava za nezavisnosložene rečenice odnosno surečenice nezavisnosloženih rečenica. Među nazivima *poredbena rečenica*, *usporedna rečenica* i *usporedbena rečenica* prednost se daje nazivu *usporedbena rečenica* jer je riječ o nazivu tvorenomu od riječi *usporedba*, kojoj se u hrvatskome standardnom jeziku daje prednost pred riječi *poredba*. Naziv *usporedne rečenice* nema dobro tvorbeno uporište.

Brzi pregled naziva

23. slika: Jezični savjet uz naziv *usporedbena rečenica* u *Mrežniku* i *Jeni*

I u obradi naziva *usporedbena rečenica* može se zaključiti slično: savjeti se u načelu podudaraju u objašnjavanju davanja prednosti nazivu *usporedbena rečenica* pred nazivima *usporedna rečenica* i *poredbena rečenica*, ali se u *Jeni* donose i podatci o tome u kojoj se gramatici upotrebljava koji naziv.

Posebnost je terminološkoga normiranja za razliku od normiranja u općemu jeziku izbjegavanje višeznačnosti (sinonimije i polisemije). To se nastoji relativizirati u nekim suvremenim terminološkim teorijama, ali je jasno da se u

istome tekstu (npr. udžbeniku kemije) za isti pojam ne treba upotrebljavati više različitih naziva. Protivljenje terminološkome normiranju uglavnom proizlazi iz nerazumijevanja postojanja funkcionalnih stilova te različite uloge različitih naziva u različitim funkcionalnim stilovima.

Na kraju možemo zaključiti da, iako se *Mrežnik* i *Jena* temelje na različitim načelima, zajednička im je normativnost, sustavnost i korpusna utemeljenost.

Literatura

- Andrić, Nikola (1997). *Branič jezika hrvatskoga*. Pretisak, prvo izdanje 1911. Zagreb. Pergamena.
- Babić, Stjepan (1990). *Hrvatska jezikoslovna čitanka*. Zagreb. Globus.
- Babić, Stjepan (1995). *Hrvatski jučer i danas*. Zagreb. Školske novine.
- Birtić, Matea i dr. (2012). *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Školska knjiga. (mrežno izdanje: rječnik.hr)
- Blagus Bartolec, Goranka, Lana Hudeček, Željko Jozić, Ivana Matas Ivanković i Milica Mihaljević (2016). *555 jezičnih savjeta*. Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Hrvatski jezični portal (URL: <http://hjp.novi-liber.hr>)
- Hrvatski u školi (URL: <http://hrvatski.hr>)
- Hudeček, Lana (2018). Izazovi leksikografske obrade u jednojezičnome mrežnom rječniku (na primjeru Hrvatskoga mrežnog rječnika – Mrežnika). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*, 69. Ur. T. Salyha. Львів. Львівський Національний Університет Імені Івана Франка.
- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2012). *Hrvatski terminološki priručnik*. Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2015). RelationsbetweenDescriptionandPrescriptioninCroatianLanguageManuals. *Slovnica inslovar – aktualni jezikovni opis*, 299–307.
- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2017) The Croatian Web Dictionary Project – Mrežnik. *Electronic lexicography in the 21st century. Proceedings of eLex 2017 conference*. Ur. Kosem, Iztok i dr. Brno – Leiden. Lexical Computing CZ s.r.o. 172–192.
- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2018). *Croatian Web Dictionary Mrežnik: One year later - What is different?*. *Proceedings of the Conference on Language Technologies & Digital Humanities*. Ur. Fišer, Darja i Andrej Pančur. Ljubljana. 106–113.
- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2019). Profesijski nazivi u hrvatskoj e-terminografiji i e-leksikografiji. *Studia lexicographica*, 13, 75–95.
- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2019a). Croatian Web Dictionary – Mrežnik vs. Croatian Linguistic Terminology – Jena. *INFuture 2019: Knowledge in the Digital Age*. Ur. Bago, Petra i dr. Zagreb. Department of Information and Communication Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences. 22–31.

- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2019b). Kako normativnu preporuku donosi terminolog, a kako standardolog. *Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku održanoga od 3. do 5. svibnja 2018. Jezik i um.* Ur. Matešić, Mihaela i Anastazija Vlastelić. Zagreb. Srednja Europa. 3–30.
- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2019c). Uloga e-učenja i e-rječnika u usvajanju hrvatskoga jezika. *Dijete i jezik danas – Razvoj pismenosti u materinskom i inom jeziku. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa s međunarodnim sudjelovanjem.* Ur. Majdenić, Valentina, Ivana Trtanj i Vedrana Živković Zebec. Osijek. 85–111.
- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2020). Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena. *Hrvatski jezik*, 7, 1–7.
- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2020a). Projekt *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena. Hrvatsko jezikoslovno nazivlje.* Ur. Mihaljević, Milica, Lana Hudeček i Željko Jozić. Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 8–109. <http://ihjj.hr/jena/wp-content/uploads/2021/01/Monografija-1.pdf>.
- Hudeček, Lana i Milica Mihaljević (2020b). *The Croatian Web Dictionary– Mrežnik Project – Goals and Achievements. Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 46, 645–667.
- Hudeček, Lana, Milica Mihaljević i Luka Vukojević (ur.) (1999). *Hrvatski jezični savjetnik.* Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Pregamena – Školske novine.
- Hudeček, Lana, Milica Mihaljević i Luka Vukojević (2012). *Jezični savjeti.* Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Jonke, Ljudevit (1965). *Književni jezik u teoriji i praksi.* Zagreb. Znanje.
- Lewis, Kristian i Josip Mihaljević (2018). Odostražni rječnik – što je, kako ga izraditi i čemu služi. *Hrvatski jezik*, 5, 21–25.
- Marković, Mario i Josip Mihaljević (2020). Korpus *Jene* – Jednojezični terminološki korpus. *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje.* Ur. Mihaljević, Milica, Lana Hudeček i Željko Jozić. Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 110–122. <http://ihjj.hr/jena/wp-content/uploads/2021/01/Monografija-1.pdf>.
- Marković, Mario, Josip Mihaljević i Milica Mihaljević (2020). Kako pronaći jezikoslovni naziv. *Hrvatski jezik*, 7, 18–22.
- Matasović, Ranko (2020). Branič jezika standardnoga. *Jezik*, 67, 41–59.
- Mihaljević, Josip (2020). Programska rješenja u projektu *Jena. Hrvatsko jezikoslovno nazivlje.* Ur. Mihaljević, Milica, Lana Hudeček i Željko Jozić. Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 123–135. <http://ihjj.hr/jena/wp-content/uploads/2021/01/Monografija-1.pdf>.
- Mihaljević, Milica (2017). Terminologija kao deskriptivna ili preskriptivna znanost – stanje u Hrvatskoj. *Словенска терминологија данас.* Ur. Piper, Predrag i Vladan Jovanović. Beograd. Српска академија наука и уметности. 383–403.

- Mihaljević, Milica (2018). Hrvatski mrežni izvori za djecu i strance. *Вісник Львівського Університету. Серія Філологічна* 69. Ur. T. Salyha. Львів. Львівський національний університет імені Івана Франка.
- Mihaljević, Milica (2018a). Muško i žensko u e-rječniku. *Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku održanoga od 4. do 6. svibnja 2017. Jezik i njegovi učinci*. Ur. Stolac, Diana i Anastazija Vlastelić. Zagreb. Srednja Europa. 209–228.
- Mihaljević, Milica, Lana Hudeček i Željko Jozić (ur.) (2020). *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. <http://ihjj.hr/jena/wp-content/uploads/2021/01/Monografija-1.pdf>.
- Mrežne stranice projekta *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena* (URL: <http://jena.jezik.hr>)
- Mrežne stranice projekta *Mrežnik* (URL: <http://ihjj.hr/mreznik>)
- Nahod, Bruno (2020). Terminološka baza *Struna. Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. Ur. Mihaljević, Milica, Lana Hudeček i Željko Jozić. Zagreb. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. <http://ihjj.hr/jena/wp-content/uploads/2021/01/Monografija-1.pdf>.
- Pavešić, Slavko (ur.) (1971). *Jezični savjetnik s gramatikom*. Zagreb. Matica hrvatska. Pojmovnik e-leksikografije (URL: <http://ihjj.hr/mreznik/page/pojmovnik/6>)
- Rožić, Vatroslav (1998). *Barbarizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku*. Pretisak, prvo izdanje Zemun 1904. Zagreb. Pergamena.
- Starčević, Anđel, Mate Kapović i Daliborka Sarić (2019). *Jeziku je svejedno*. Zagreb. Sandorf.
- Težak, Stjepko (1990/1991). *Hrvatski naš svagda(š)nji*. Zagreb. Školske novine.
- Težak, Stjepko (1995). *Hrvatski naš osebujni*. Zagreb. Školske novine.

Hudeček L., Mihaljević M.

Institute of Croatian Language and Linguistics, Croatia
lhudecek@ihjj.hr, mmihalj@ihjj.hr

Language Advices in *Mrežnik* and *Jena*

The paper presents two projects financed by the Croatian Science Foundation and conducted at the Institute of Croatian Language and Linguistics: *Croatian Web Dictionary – Mrežnik* (beginning of the project 1st March 2017, end of the project 20th April 2021 – project leader Lana Hudeček and *Croatian Linguistic Terminology – Jena* (beginning of the project 24th March 2019, end of the project 23rd December 2021, after that the project became a long-term project of the Institute of Croatian Language and Linguistics; its project leader Milica Mihaljević). The paper shows how language standardization is reflected in *Mrežnik*, and how it is reflected in *Jena*. An important tool of language standardization is providing language advice. In *Mrežnik*, language advice is given in the special field *Normative notes*. As *Jena* follows the structure of the *Struna Database*, language advice is provided in the *Notes* field; here pragmatic notes, explanations, and additional information are provided. Using the examples of several linguistic terms, the authors compare language advice from *Mrežnik* and *Jena*.

Keywords: language advice, language standardization, Mrežnik, Jena